

Наименование на практиката:

Инструмент за подаване на сигнали за нередности

Категория на практиката:

- Системи и инструменти

За контакти:

- Прокуратура за борба с икономическите престъпления и корупцията
- www.justiz.gv.at/wksta/
- +43 1 526 36 86

Държава:

Австрия

Неутрализиран(и) риск(ове) от измами

- Конфликт на интереси
- Избягване или манипулиране на процедури за възлагане на обществени поръчки
- Двойно финансиране
- Тайни споразумения
- Манипулиране на разходите по проекта
- Други

Контекст и цел(и)

През 2013 г. австрийската прокуратура за борба с икономическите престъпления и корупцията (WKStA) стартира анонимен инструмент за подаване на сигнали за нередности в рамките на борбата срещу корупцията. Инструментът включва пощенска кутия, която позволява комуникация със сигнализиращото за нередности лице за искане на допълнителни разяснения. След първоначална пробна фаза системата е трайно установена от 2016 г. и в закона е добавен параграф за системата и нейния мандат (§ 2a Abs 6 StAG).

Престъпните структури често могат да бъдат открити само ако сигнализиращото за нередности лице е достатъчно защитено от отрицателни последици. Инструментът за подаване на сигнали за нередности гарантира анонимността на сигнализиращото за нередности лице и води до увеличаване на подаването на сигнали за икономически престъпления.

Целта на инструмента е да се даде възможност на следователите от прокуратурата да влязат в пряк контакт със сигнализиращите за нередности лица. Това повишава ефективността на наказателното преследване на престъпления.

Описание на практиката

Инструментът е създаден като анонимна система за електронна поща, в която се използва системата BKMS на дружеството Business Keeper (<https://www.business-keeper.com/>), което е един от водещите доставчици на системи за подаване на сигнали за нередности в ЕС.

Чрез него гражданите се приканват да съобщават — чрез линк на уебсайта на Федералното министерство на правосъдието — за подозрителни наблюдения в своята работна или лична среда. Техническото изпълнение на системата гарантира, че източникът, от който е подаден сигналът, не

може да бъде проследен. Сигнализиращите за нередности лица имат право да решат дали да останат анонимни или да се легитимират пред следователите.

Ако следователите имат допълнителни въпроси въз основа на предоставената информация, те могат да се свържат директно със сигнализиращото за нередности лице чрез пощенска кутия в инструмента. Самоличността на сигнализиращото за нередности лице остава защитена в хода на целия процес.

За разлика от случаите на получаване на анонимна информация по пощата или по други канали, прокурорите вече имат възможността да поискат допълнителна информация, която може да се използва за потвърждаване на твърденията и за потенциално започване на разследване.

Съгласно Наказателния кодекс на Австрия съществуват няколко конкретни категории, по които може да се подава информация:

- корупция,
- финансови престъпления,
- измама със социални помощи,
- измамническо счетоводство,
- нарушения на капиталовия пазар и
- изпиране на пари.

В процеса на подаване на сигнал се следват посочените по-долу четири стъпки. Подаващото сигнала лице:

1. е длъжно да прочете информация, свързана със защитата на неговата/нейната самоличност;
2. избира основната категория на своя сигнал от списък, съдържащ корупция, финансови престъпления, измама със социални помощи, измамническо счетоводство или нарушения на капиталовия пазар и изпиране на пари;
3. описва случая със свои думи и отговаря на поредица от предварително определени въпроси, например свързани с нанесените щети и мястото на инцидента; има възможност да качва документи; и
4. се приканва да създаде пощенска кутия за комуникация със следователите.

Създаването на пощенска кутия не е необходимо за подаване на сигнал, а е незадължително след първите три стъпки, изброени по-горе.

На сигнализиращото за нередности лице също така специално се задава въпросът дали иска да остане анонимно. То също може да избере да бъде третирано като ключов свидетел, ако е било замесено в престъплението, за което се подава сигнала.

На лицето се напомня, че предоставената информация и документи биха могли да доведат до установяване на неговата самоличност и затова е необходимо да е особено внимателно, например когато избира псевдоним за пощенската кутия или като не разкрива връзката си с обвиняемия в предоставеното описание на случая. Инструментът специално предупреждава да не се използва служебен компютър за подаването на сигнал.

След като подаде сигнала, сигнализиращото за нередности лице получава референтен номер като потвърждение за подаване.

Сигналът достига до прокуратурата, където в момента четирима специално обучени прокурори се занимават с входящите сигнали. В допълнение към опита си като прокурори, следователите са получили първоначално обучение от Business Keeper относно работата със системата BKMS и редовно посещават курсове по подходящи теми, напр. комуникация със сигнализиращото за нередности лице.

Когато общуват със сигнализиращото за нередности лице, следователите също остават анонимни, за да бъдат в същата степен защитени.

Всеки сигнал се оценява от двама прокурори, за да се спазва принципът за преглед от четири очи. Прокуратурата може незабавно да определи подходящи мерки или да препрати сигнала на друг отдел, ако сигналът не попада в нейната сфера на отговорност. Ако сигналът бъде счетен за съществен, прокуратурата започва разследване. Когато сигналът не представлява случай, по който са необходими допълнителни действия, досието се затваря.

Сигнализираното за нередности лице се уведомява за стъпките, без да му се предоставя подробна информация. Като се има предвид, че самоличността на сигнализиращите за нередности лица не е известна, те може да нямат право да получават информация за разследването, например по отношение на потенциални жертви.

Системата BKMS също е система за управление на случаи. Всички съобщения и документи, свързани с даден сигнал, се съхраняват сигурно и по електронен път в системата. Ако бъде започнато разследване, съответната информация може лесно да бъде препратена.

Инструментът непрекъснато се усъвършенства, например чрез приспособяване на информацията, получавана от сигнализиращото за нередности лице, и улесняване на използването на системата за следователите.

Уникални характеристики

- Анонимност на сигнализиращото за нередности лице
- Възможна е комуникация със сигнализиращото за нередности лице чрез пощенска кутия в системата
- Криптирана комуникация
- Достъп има единствено специално определеният екип в прокуратурата; доставчикът Business Кеерг или други трети страни нямат достъп
- Не се съхранява техническа информация за сигнализиращото за нередности лице, например IP адрес
- Системата е достъпна 24 часа в денонощието, седем дни в седмицата в целия свят
- На сигнализиращите за нередности лица се напомня няколко пъти да не разкриват в сигнала информация, която би могла да доведе до установяването на тяхната самоличност, ако искат да останат анонимни.

Последици и резултати

След въвеждането на инструмента осведомеността на австрийската съдебна система се промени значително: поради сериозните неотдавнашни случаи на корупция в Австрия вече се признава, че сигнализиращи за нередности лица трябва да бъдат улеснявани и насърчавани.

Към края на 2019 г. уебсайтът е посетен повече от 600 000 пъти, като средно има приблизително 300 достъпа на ден. Изпратени са 9 345 сигнала и в 6 210 случая сигнализиращото за нередности лице е използвало опцията за създаване на пощенска кутия за по-нататъшна комуникация.

Въз основа на получените сигнали са започнати 679 разследвания. В съда са внесени 66 обвинителни акта; в 48 сигнала до прокуратурата получената информация е била нова. В текущи производства са използвани 93 сигнала.

Сигналите са разпределени по категории, както следва:

- 17,02 % корупция,
- 19,45 % измама със социални помощи,
- 16,82 % финансови престъпления,
- 22,21 % данъчни престъпления,
- 0,62 % измамническо счетоводство или нарушения на капиталовия пазар, и

- 2,49 % изпирание на пари
- 21,39 % са „други“ случаи, които не могат да бъдат категоризирани в една от изброените по-горе теми.

Ключови фактори за успех

- Осигуряване на анонимност на лицата, сигнализиращи за нередности
- Сътрудничество с опитни доставчици на инструменти
- Обучение на прокурорите, които отговарят за сигналите
- Оповестяване на прилагането на инструмента в медиите и на уебсайта на прокуратурата

Срещнати предизвикателства и извлечени поуки

- Правното основание, т.е. параграф от закона, е от ключово значение за насърчаване на подаването на сигнали и за гарантиране, че информацията може да се използва в съдебни производства.
- Сътрудничеството с утвърден доставчик на инструменти осигурява сигурно боравене с данните и структурирано управление на случаите.
- Подходящото информиране за съществуването и използването на инструмента, както и за боравенето с информацията е от решаващо значение за насърчаване на подаването на сигнали.

Потенциал за прехвърлимост

- Система от същия или подобен доставчик на инструменти може лесно да бъде въведена от други държави/органи.
- Предвид приемането на Директивата относно защитата на лицата, подаващи сигнали за нарушения на правото на Съюза (известна също като Директива за лицата, които сигнализират за нередности), съгласно която от всички държави членки се изисква да създадат канал за подаване на сигнали за нарушения, тази практика може да служи като насока (директивата трябва да бъде транспонирана в националното законодателство до декември 2021 г.).
- Гарантирането на анонимността не е възможно от правна гледна точка във всички държави членки.